

150 років зростання:
мудрість традицій,
сміливість інновацій

ЛІТЕРАТУРА І МУЛЬТИКУЛЬТУРНИЙ ДОСВІД: ПРОСТОРИ ДІАЛОГУ

МАТЕРІАЛИ

XX Міжнародна
літературознавча конференція

до 80-річчя кафедри
зарубіжної літератури та теорії літератури
і 150-річчя Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури
Department of Foreign Literature and Literary Theory

**ЛІТЕРАТУРА І МУЛЬТИКУЛЬТУРНИЙ ДОСВІД:
ПРОСТОРИ ДІАЛОГУ**

**LITERATURE AND MULTICULTURAL EXPERIENCE:
SPACES OF DIALOGUE**

Матеріали
XX Міжнародної літературознавчої конференції
25–26 вересня 2025 р.

Proceedings
of the XXth International Literary Conference
September 25–26, 2025

ЧЕРНІВЦІ
CHERNIVTSI
2025

УДК 82.0:316.722+[316.74:82
Л 643

*Рекомендовано до друку рішенням
вченої ради філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 5 від 10 грудня 2025 р.)*

Л 643

Література і мультикультурний досвід: простори діалогу :
матеріали XX Міжнародної літературознавчої конференції,
25–26 вересня 2025 р. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т
ім. Ю. Федьковича, 2025. 128 с.

ISBN 978-617-8703-33-2

У контексті глобалізаційних процесів, які сприяють активному перетину культурних, мовних і національних кордонів, постає необхідність нових аналітичних підходів до осмислення літератури як динамічного простору міжкультурного порозуміння. Матеріали конференції присвячено дослідженню транснаціональних векторів, що формують сучасні гібридні ідентичності. Проаналізовано літературні наративи, що репрезентують «іншого», механізми формування мультикультурної свідомості, а також питання інтеркультурної поетики та етики читання. Особливу увагу приділено інтеграції Генеративного Штучного Інтелекту у художній дискурс.

Для науковців, аспірантів, студентів гуманітарних спеціальностей.

УДК 82.0:316.722+[316.74:82

ISBN 978-617-8703-33-2

© Автори, 2025
© Чернівецький національний
університет, 2025

Наталія Нікоряк

**Міжкультурні виміри кіносценарію
«Чудо в Оденсе» Сергія Параджанова**

Кіносценарій Сергія Параджанова «Чудо в Оденсе» (1973) – один із нереалізованих проєктів митця, що постає своєрідним синтезом культур, естетик і духовних традицій. У квітні 1976 року, перебуваючи у таборі суворого режиму, С. Параджанов писав у листі: «Я шкодую, що не вийшов Андерсен. Яка дивовижна нагода потрясти світ. Вишуканістю та інфантильністю. Створити атмосферу мрій та дитинства на полотні екрану та здивувати сентиментальністю та феєрією. Але нехай це будуть мрії – старості та ізоляції» [цит. за: *Сценарії Сергія Параджанова. З коментарями фахівців*. Упор. Ю. Морозов. Київ : Дух і Літера, 2024. С. 265].

У сценарії «Чудо в Оденсе» режисер, відомий своїм унікальним метафоричним мисленням та неповторною поетикою монтажу, створює складну модель міжкультурного діалогу – українського, вірменського, європейського, зокрема й данського художнього світу. Підкреслимо, що полікультурне світовідчуття Параджанова формувалося ще в дитинстві – у середовищі, де співіснували вірменська, грузинська, азербайджанська культурні традиції. Тому зрозуміти причину формування полікультурного світогляду митця дозволяють перш за все біографічні факти його життя. Цей унікальний дар відчувати народну поетику пізніше проявився у всіх мистецьких проєктах режисера.

Звернення до європейського казкового канону продовжує параджановську традицію діалогу з народною поетикою різних культур – від молдавської казки «Андрієш» (1954) до азербайджанського дастану «Ашик-Керіб» (1988). Така послідовність виявляє універсалістське бачення світу, де національні образи стають частиною єдиної художньої міфології. Параджанов розумів казку як універсальний код людства, як «спільну мову» народів. Саме тому Андерсен – не лише датський письменник, біографічний герой, а символ митця-оповідача, який перетворює «реальність на казку».

Кіносценарій вибудовано на основі мотивів андерсенівської казки «Оле-Лукоє» – історії про чарівного дарувальника снів,

який відкриває дітям світ уяви. Для Параджанова цей образ стає метафорою творчості як акту одкровення: художник дарує світові сни, здатність бачити все інакше. Інтерпретуючи сюжет, режисер поєднує в одній постаті письменника і його героя – Андерсена і Оле-Лукоє, – створюючи образ митця як деміурга, що водночас є і людиною, і власним персонажем. У цьому рішенні прочитується авторська концепція мистецтва, яка у творчості Параджанова наскрізна: їй присвячено і «Київські фрески», і «Колір граната», і «Ашик-Керіб», позаяк «у його трактуванні поет – це людина, здатна на очах у глядачів перетворювати життєву прозу на високу поезію» [Морозов Ю. Казки Оле-Лукоє. *Сценарії Сергія Параджанова. З коментарями фахівців*, с. 270]. У сценарії «Чудо в Оденсе» режисер фактично проєктує власну біографію на образ Андерсена: обидва переживають відчуження, творчі пошуки, прагнення до гармонії між дитинною мрією і дорослою реальністю. У такий спосіб Параджанов здійснює акт самопроєкції – творить автобіографічну міфологему митця, що перебуває між світом казки та світом страждання.

Композиційно сценарій наслідує структуру андерсенівської казки «Оле-Лукоє»: пролог і сім частин – сім днів, що символізують цикл людського життя. Водночас, кіномитець використовує у такий спосіб і популярну серед кінематографістів тих часів новелістичну композицію. Кожного дня Андерсен-Оле-Лукоє разом з Яльмаром подорожують старовинним містом, спостерігаючи за подіями, що відбуваються на його вулицях, а наприкінці дня казкар розкриває над головою хлопця свою парасольку і відкриває йому нову історію – «Принцеса на горошині», «Кресало», «Свинопас», «Пастушка і сажотрус», «Стийкий циновий солдатик», «Дівчина з сірниками» і, власне, «Чудо в Оденсе». Отже, Параджанов монтує з кількох фресок філософську казку і про самого Андерсена, через постать якого утверджує ідею митця як посередника між культурами, і про загадкову єдність життя і творчості митця, розглядаючи її як філософську модель буття, де мистецтво стає єдиною формою безсмертя.

Відомості про авторів

Анненкова Олена, докторка філологічних наук, професорка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Басняк Тетяна, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Бовсунівська Тетяна, докторка філологічних наук, професорка, незалежна дослідниця (Київ)

Бунчук Борис, доктор філологічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Вардеванян Світлана, кандидатка філологічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Варецька Софія, кандидатка філологічних наук, доцентка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Віщак Юліанна, аспірантка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Гальчук Оксана, докторка філологічних наук, професорка, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Горбатюк Марина, аспірантка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Горохолінська Ірина, докторка філософських наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Дзик Роман, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Associated researcher at CEFRES, UAR 3138 CNRS-MEAE

Драненко Галина, докторка філологічних наук, професорка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Університет Сорбонна

Ільницький Данило, кандидат філологічних наук, доцент, ЗВО «Український католицький університет»

Ісапчук Юлія, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Калинич Катерина, кандидатка філологічних наук, асистентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кирилюк Світлана, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кобчінська Олена, кандидатка філологічних наук, доцентка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Козяр Дарина, аспірантка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Література і мультикультурний досвід: простори діалогу

Kyriakou Elisabeth, Doctorante à la Sorbonne Université (Paris, France)

Landsbergyte-Becher Jurate, PhD, doctor of music art, scientist researcher, Lithuanian Culture Research Institut (Vilnius, Lithuania)

Лановик Зоряна, докторка філологічних наук, професорка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Лановик Мар'яна, докторка філологічних наук, професорка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Lüthi Ariane, Dr. (Zürich, Schweiz)

Мальцев Валентин, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Матійчак Альона, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Маценка Світлана, докторка філологічних наук, професорка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Михед Павло, доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України

Мізінкіна Олена, кандидатка філологічних наук, доцентка, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Наместюк Світлана, кандидатка філологічних наук, доцентка, Буковинський державний медичний університет

Нікоряк Наталія, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Oskar Ansull, deutscher Schriftsteller, Lyriker, Herausgeber und Rezitator (Deutschland)

Паладян Крістінія, кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри румунської та класичної філології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Паранюк Дан, кандидат філологічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Пахарєва Тетяна, докторка філологічних наук, професорка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Пічугіна Тетяна, кандидатка філологічних наук, доцентка, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Поліщук Надія, кандидатка філологічних наук, доцентка, Львівський національний університету імені Івана Франка

Попович Юрій, аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

XX Міжнародна літературознавча конференція

Pospíšil Ivo, prof., PhD., DrSc., Masaryk University (Brno, Czech Republic)

Poștovei Petronela, MA student, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania)

Потніцева Тетяна, докторка філологічних наук, професорка, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Prisacariu Ioana-Alexandra, MA student, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania)

Рихло Петро, доктор філологічних наук, професор, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Романова Ольга, кандидатка філологічних наук, наукова співробітниця, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України

Сажина Алла, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Stajila Emilia, International Academic Center «Mihai Eminescu» (Chișinău, Republic of Moldova)

Starck-Adler Astrid, Dr., Professeure émérite, Université de Haute Alsace (Mulhouse, France)

Тарасюк Ярина, кандидатка філологічних наук, доцентка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Тичініна Альона, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Червінська Ольга, докторка філологічних наук, професорка, Університет Центрального Ланкаширу (Престон, Велика Британія)

Чолкан Валентина, кандидатка філологічних наук, доцентка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Шестакова Елеонора, докторка філологічних наук (Донецьк)

Шовкопляс Галина, кандидатка філологічних наук, доцентка, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Літературні наративи

мультикультурного простору

<i>Тетяна Бовсунівська. Сучасні метаморфози сакральної поетики</i>	3
<i>Світлана Вардеванян. Концепт межовості в романі В. Кожелянка «Діти застою»</i>	5
<i>Софія Варецька, Світлана Маценка, Ярина Тарасюк. Сучасна адаптація міфу про Кассандру в українській історичній романній версії Анни Безпалої («Кассандра курить папіроси», 2025)</i>	8
<i>Марина Горбатюк. Імагологічний потенціал образу Касандри у романі «Торішний сніг» Грегора фон Реццорі</i>	10
<i>Світлана Кирилюк. Репрезентація «іншого» у прозі Ольги Кобилянської: функціонування й рецепція</i>	12
<i>Олена Кобчінська. Привид Автора: мультикультуральність і концепція митця в романі Ребекки Кван «Жовтолика» (2023)</i>	15
<i>Дарина Козяр. Маска іншакості: (де)маскування ідентичності в сучасній англomовній літературі про дітей та підлітків з відмінностями</i>	17
<i>Аріане Люті. Між Летою і пам'яттю: Історія життя Аарона Аппельфельда</i>	20
<i>Альона Матійчак. Causality as a Constituent of Time-Space Modelling in David Mitchell's Metafiction</i>	21
<i>Олена Мізінкіна. Гетерообрази та самообраз у романі «В степу безкраім за Уралом» Зінаїди Тулуб</i>	24
<i>Petronela Poștovei. From Myth to Counter-Myth. Dialogic Spaces in Multicultural American Literature</i>	26
<i>Ioana-Alexandra Prisacariu. Cherokee Removal and the Rewriting of American Space in Diane Glancy's «Pushing the Bear»</i>	28
<i>Надія Поліщук. Іншування літературного канону: роман Дж. Ріс «Безкрає Саграсове море»</i>	31
<i>Галина Шовкопляс. «Печера Поліфема» як сакральне «місце пам'яті» в європейській традиції</i>	33

Транскультурність

і транснаціональність у літературі

Оскар Анзуль. Баланси двоїстого духу.

Карл Еміль Француз (1848 – 1904)36

Тетяна Басняк. Переклад як чинник експансії художнього тексту (складність рецепції мультикультурних фрагментів у прозі Греґора фон Реццорі).....37

Борис Бунчук, Валентин Мальцев. Про віршові особливості незакінченого перекладу Лесі Українки поезії Джакомо Леопарді «До Італії».....39

Галина Драненко. Подорожниця між мовами:

творчість Софії Яблонської

як зразок трансмовного письменства43

Юлія Ісапчук. Міграційна література Німеччини

другої пол. XX ст. – поч. XXI ст.: інтеркультурна, мультикультурна, транскультурна і / або багатомовна45

Катерина Калинич. Образ Харона в міжкультурному

літературному просторі (за романом І. Павлюка

«Я бачу, вас цікавить п'ятьма»)47

Elisabeth Kyriakou. Traduire l'hétérolinguisme

comme enjeu éthique et politique :

le cas des Belles-Sœurs de Michel Tremblay51

Світлана Маценка. Сучасна література як медіум

узгодження та осмислення суспільних трансформацій:

транснаціональна перспектива у фейсбучному романі

«Перед наростанням знаків» Сентурана Варатараджи53

Світлана Наместюк. Переклад «міфу про Донбас».

Переклад, пам'ять і забуття55

Крістінія Паладян. Транскультурні виміри творчості

Мірчі Кертереску: від локальної ідентичності

до глобального літературного простору56

Петро Рихло. Перекладацька діяльність Юрія Федьковича

в контексті історії перекладу на Буковині.....59

Emilia Stajila. Virgil Ierunca și Vasili Stus:

poezi ai memoriei rezistenței61

Астрід Старк-Адлер. Чернівці, Іцик Манґер

та їдишська література в міжкультурному контексті64

Література і мультикультурний досвід: простори діалогу

<i>Альона Тичініна. Інакшість як естетична стратегія українського модернізму: досвід «Музагету»</i>	66
<i>Ольга Червінська. Питання ієрархії проблем (про значення консерватизму в науці)</i>	68

Інтеркультурна поетика

та порівняльне літературознавство

<i>Олена Анненкова. Вікторіанство і треченто: інтеркультурний діалог епох у творчості Д. Г. Россетті</i>	71
<i>Оксана Гальчук. Античний митець як сучасник: напрями і способи осмислення прецедентної постаті</i>	72
<i>Роман Дзик, Дан Паранюк, Ольга Червінська. Чернівецька школа вивчення традиційних сюжетів і образів у контексті сучасної української компаративістики</i>	75
<i>Данило Ільницький. Ars poetica – Ars critica, або ж Двостороння суб'єктність (Антоніч. Фогель. Шульц)</i>	77
<i>Jurate Landsbergyte-Becher. Chorals of Light and Darkness: Multiple Identities in the World of Contemporary Lithuanian Music</i>	79
<i>Зоряна Лановик, Мар'яна Лановик. Провіденційні знаки часу в координатах філософії випадку (на матеріалі поеми Ігоря Калинця «Золоті Ворота»)</i>	81
<i>Павло Михед. Дискусії про початки українського театру</i>	83
<i>Наталія Нікоряк. Міжкультурні виміри кіносценарію «Чудо в Одессе» Сергія Параджанова</i>	86
<i>Тетяна Пахарева. «Як у нашому селі...» Л. Кисельова як міфопоетичний екфразис</i>	88
<i>Тетяна Пічугіна. «Фалунський рудник» Гуго фон Гофмансталя: інтертекстуальність як форма полеміки з романтизмом</i>	90
<i>Юрій Попович. Антична спадщина та нові фільтри героїки в часи Середньовіччя</i>	93
<i>Ivo Pospíšil. Mečislav Krhoun and his Poetic Work of Yuri Fedkovych as a Multicultural Intersection</i>	96
<i>Тетяна Потніцева. Образ біблійного саду в часовій та транснаціональній проєкції (Веллс – Оутс – Баєтт)</i>	98

XX Міжнародна літературознавча конференція

<i>Ольга Романова</i> . Антропологія вигаданого світу: репрезентація «іншого» у франкомовній літературі мандрів і трансмедійних візуальних наративах.....	102
<i>Валентина Чолкан</i> . Музичні мотиви у творчості Максима Кривцова (на матеріалі видання «На мінному полі пам'яті. Щоденники, есеї, оповідання»).....	104
<i>Елеонора Шестакова</i> . До питання типологічних завдань, зв'язків, мети компаративістики, або Як досліджувати те, чого немає	108

Літературознавство і толерантність: етика читання.

Генеративний штучний інтелект як «інший»

у процесі творення, читання

та інтерпретації художніх текстів

<i>Юліанна Віщак</i> . Переписування тіл і текстів: кібертрансгресія та штучний інтелект у феміністичній науковій фантастиці.....	112
<i>Ірина Горохолінська</i> . Образ Тата як «виклик» канону: релігійна, гендерна й етнічна інклюзивність у «Хижі» В. П. Янга	114
<i>Алла Сажина</i> . Проєкт «Ввіршах» як феномен цифрової літератури	119

Відомості про авторів	121
------------------------------------	------------

Наукове видання

Художній потенціал нефікційної літератури

Матеріали конференції

Відповідальний за випуск ***Р. А. Дзик***

Літературний редактор ***О. В. Колодій***

Комп'ютерний набір і верстка ***А. В. Сажина***

Підписано до друку 10.12.2025. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Цифровий друк. Умов.-друк. арк. 7,4.

Обл.-вид. арк. 7,5. Тираж 30. Зам. 3-023п.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.